

Religiositetens återkomst

► **John Caputo:** *On religion*. London and New York: Routledge, 2001.

På senare tid har jag mer och mer haft en känsla av att jag inte fattar ett dyft av religionsfilosofi. Den här känslan avtar inte när jag läser religionsfilosofen **John Caputos** bok *On religion* (2001). Caputo skriver om religion på ett sätt som inte är uppenbart motbjudande. Han håller varken på med kvasivetenskapliga utläggningar för eller mot religionen eller intellektuell spekulering. I själva verket är han kritisk mot sådant. Caputo säger sig vara skeptisk mot religion som en form av kollektiv rörelse med inre anspråk på auktoritet. Religion, menar Caputo, har alltid maktanspråk, konkreta och kunskapsmässiga. Men det är något konstigt med boken. Jag vet inte för vem Caputo skriver och vad hans ärende är. Caputos signalerar en religiositetens återkomst på ett sätt som varken faller in i metafysisk spekulering ("vilka attribut har gud?" "hur kan man argumentera för guds existens?") eller flummig nyreligiositet. Caputos kritiska poänger håller jag för det mesta med om. Men en annan aspekt av hans bok gör mig förvirrad. Det är som om Caputo säger att våra liv, men också de historiska omständigheter vi lever i, öppnar upp en religiös möjlighet. Han definierar religiositet som kärlek. Filosofer som **Nietzsche** och **Kierkegaard** var hälsosamma, anser han, eftersom de rensade luften. De här filosoferna riktade uppmärksamhet mot en form av religion som är rutten. Men nu har dörren öppnats för en annan form av religiositet, menar Caputo, en form av religiositet som handlar om det omöjliga, det ovissa som är något slags kryphål i den livsform som styrs av planer och förväntningar. Caputo skriver med

stor emfas om religiositeten som språng in i det okända (och framtiden är ju per definition öppen, skriver han). Caputo tycker att religiositet är något slags dimension av livet som finns hos de flesta av oss och som vi bör bli uppmärksamma på. Men istället för att verkligen gå i närkamp med frågor om hur det religiösa kan förstås ägnas större delar av boken åt att sälja *idén* om det religiösa. Det verkar som om det skulle finnas något att *lansera*. Allt detta är mycket underligt eftersom Caputo samtidigt framhåller att religiositet rör sig om frågor man ställer till sig själv. Caputo målar upp en bild av samtiden som på väldigt få sätt avviker från den typ av förnuftstro som han säger sig kritisera. Våra liv är, tycks han mena, präglade av en vilja att kontrollera, administrera och förutsäga. Men sedan finns en annan sida av vår tillvaro där denna kontroll tar slut och vi rycks ut ur vår självtillräcklighet och självupptagenhet. Här *stannar* Caputo förunderligt nog. Han säger inte så mycket om denna andra sida (och det han säger är ganska märkligt: vi vet inte vem vi är). I stället ägnar han sig åt att ivrigt deklamera att här, HÄR, hittar vi religiositet. Caputo vill övertyga sina läsare om att det finns en religiositet som vi är delaktiga av vare sig vi kallar det religiositet eller inte. Men det är alltså viktigt att göra klart för oss att det handlar om en religiös dimension. Jag vet helt enkelt inte vad Caputo vill få mig att se genom att dra extrema växlar på begreppet religiositet (och då har jag inte sagt ett ord om hans kärlek till ordlekar knuckta från franska filosofer och inte heller om den religiösa potential han ser i det s.k. elektroniska nätet). Caputos bok radar upp ett antal bekanta bilder. Den samtidsanalys som han serverar är allmängods och den bild av osäkerhet och osäkerhet som han hyllar som en religiös potential är i bästa fall mystifierande. Jag måste erkänna att jag inte har en aning om varför det för Caputo verkar vara så *angeläget* att tala om det religiösa och vad det är exakt som han vill få oss övertygade om. Intressant nog förstår jag Caputos engagemang för ett avtäckande av den egentliga religiositeten lika lite som jag förstår vissa ateisters glödande försvar för Förnuftet. (Det kan tilläggas att Caputos senaste bok heter *What Would Jesus Deconstruct?: The Good News of Postmodernism for the Church*.) Caputo säger sig skriva i Augustinus' anda. Men ärligt talat har jag lättare att förstå vad *Bekännelser* handlar om än det är för mig att veckla ut John Caputos postmoderna patos. Och det beror inte på att Caputo är intellektuellt svår (det är han inte) utan att hans bok ekar märkligt tomt. ■